

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jacob Söderman /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1125/2010 vp:

Onko hallitus tietoinen siitä, että tuore korkeimman hallinto-oikeuden päätös saattaa vaarantaa sukututkijoiden oikeuden tutkia itse tasa-arvoisesti muiden tutkijoiden tavoin henkilökohtaiseen kirjalliseen sitoumukseen perustuen ja lähdekritiikin vaatimukset täyttävällä tavalla 100 vuotta nuorempia kirkonkirjoja, ja jos näin on, niin

millä tavoin hallituksen on tarkoitus turvata tämä sukututkimuksen kannalta perustavaa laatua oleva oikeus tulevaisuudessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kysymyksessä mainitussa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä on sovellettu vanhaa väestötietolakia (507/1993), joka on sittemmin kumottu 1.3.2010 voimaan tulleella lailla väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista (661/2009, jäljempänä väestötietolaki). Päätöksellä on siitä huolimatta merkitystä myös uuden lain soveltamisessa, koska uuden lain säännökset vastaavat monilta osin sisällöltään päätöksessä sovellettuja vanhan väestötietolain säännöksiä.

Evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon viranomaisten on pyydettäessä annettava todistuksia ja otteita hallussaan olevista vanhoista kirkollisista väestörekistereistä ja niihin kuuluvista asiakirjoista. Tietojen luovuttamisessa noudatetaan soveltuvin osin väestötietolain 4 luvun säännöksiä.

Tietojen luovuttamisen yleisistä edellytyksistä säädetään väestötietolain 28 §:ssä.

Väestötietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa vain, jos väestötietolaissa säädetyt edellytykset tietojen luovuttamiselle ovat olemassa eikä henkilön oikeudesta kieltää tietojensa luovuttaminen muuta johdu. Tiedon tulee olla tarpeellinen siihen käyttötarkoitukseen, johon se luovutetaan. Tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etuja tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamista koskevat rajoitukset päättyvät, kun henkilön kuolemasta on kulunut 50 vuotta tai, jollei tästä ole tietoa, viimeistään silloin, kun hänen henkilötietojaan koskevan viimeisen merkinnän tekemisestä järjestelmään on kulunut 100 vuotta.

Lain 33 §:n mukaan väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa sukututkimukseen tai henkilömatrikelin laatimiseen tarpeelliset tiedot siten kuin siitä säädetään henkilötietolaissa. Henkilötietolain 18 §:n mukaan sukututkimusta varten pidettävään henkilörekisteriin saa kerätä ja tallettaa sukuun kuuluvasta henkilöstä ja tämän aviopuolisosta rekisterin tarkoituksen kannalta tarpeelliset yksilöintitiedot samoin kuin muut sukututkimuksen kannalta tarpeelliset henkilötiedot sekä yhteystiedot yhteydenottoa varten, jollei rekisteröity ole kieltänyt itseään koskevien tietojen keräämistä ja tallettamista. Sukututkimusrekisteriä varten saa henkilörekisteristä luovuttaa ne tiedot, jotka rekisterinpitäjällä on oikeus kerätä ja tallettaa tällaiseen rekisteriin, jollei rekisteröity ole kieltänyt tietojen luovuttamista.

Henkilötietolain 11 §:ssä kielletään arkaluonteisten tietojen käsittely. Poikkeuksena käsittelykieltoon on 12 §:ssä mainittu mm. tietojen käsittely historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. Sukututkimusta ei ole henkilötietolain ja väestötietolain muissa säännöksissä rinnastettu historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen, vaan sitä käsitellään erillisenä asiana.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamisen tavoista ja keinoista säädetään väestötietolain 46 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen voi väestötietolaissa säädetyin edellytyksin antaa henkilölle oikeuden tutkia valvonnassaan väestötietojärjestelmään kuuluvia asiakirjoja ja muita vastaavia tietoaaineistoja, joita ei ole otettu digitaalisessa muodossa automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävään tietojärjestelmään.

Kysymyksessä mainitusta korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä käy ilmi, että tutkimuslupapyyntöön kohteena olleet kirkonkirjat ovat kirjamuodossa tai mikrofilmattuna mikrokortteille niin, että yhdellä mikrokortilla on tietoja useammasta eri henkilöstä ja perheestä. Kirkonkirjat sisältävät muun muassa merkintöjä sairauksista, huostaanottopäätöksistä, huoltopäätöksistä ja huoltosopimuksista, viittauksia rikosrekisterissä oleviin merkintöihin sekä merkintöjä kirkkoon kuulumisesta, kasteesta, rippikoulusta, konfirmaatiosta ja poliittisista taustoista. Arkaluonteisia henkilötietoja tai henkilötietojen luovuttamisen kieltäneiden henkilöiden henkilötietoja ei voi erottaa muista tiedoista. Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei lupaa tutkia kirkonkirjoja sukututkimusta varten voitu myöntää, koska tietojen luovuttamiselle säädetyt henkilötietojen suojaa ja arkaluonteisten tietojen luovuttamista koskevat edellytykset eivät täyttyneet. Päätöksestä johdettava oikeusohje ei kuitenkaan estä sukututkijoita saamasta niitä henkilötietoja, joita heillä on lain mukaan oikeus käsitellä.

Asiaa arvioitaessa on otettava sukututkimuksen intressien ohella huomioon perusoikeuksiin kuuluvan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan turvaaminen sekä ns. tietosuojadirektiivi (95/46/EY), joka asettaa asian kansalliselle sääntelylle tietyt rajat. Tietosuojadirektiivissä ei ole mainittu sukututkimusta henkilötietojen käsittelyn perusteena. Asialla on liittymäkohtia useiden ministeriöiden toimialoille, sillä evankelis-luterilaista kirkkoa koskevat asiat kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan, kun taas väestötietolaki kuuluu valtiovarainministeriön toimialaan ja henkilötietolaki oikeusministeriön toimialaan.

Kirkkohallitus on ilmoittanut neuvottelevansa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen vaikutuksista tietosuojavaltuutetun, Arkistolaitoksen ja Suomen Sukututkimusseura ry:n edustajien kanssa. Kirkkohallituksen tavoitteena on tämän jälkeen antaa seurakunnille ohjeet korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen vaikutuksista sukututkijoille annettavaan tietopalveluun.

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 2011

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin